પરિશિષ્ટ-૧
તબીબો અને આરોગ્ય કાર્યકરો દ્વારા વપરાતા કેટલાક અંગ્રેજી શબ્દો અને તેના અર્થ

અહીં અમે સામાન્ય રીતે વપરાતા શબ્દોની એક યાદી આપીએ છીએ જે અંગ્રેજી શબ્દો છે પરંતુ વારંવાર ગુજરાતી બોલતી વખતે અથવા અન્યથા પણ સામાન્ય ભાષામાં વપરાય છે. તેના ઉચ્ચાર તથા અર્થ કે ભાવાર્થ અહીં આપ્યા છે, જે અમને વિશ્વાસ છે કે વાચકને ઉપયોગી બનશે.

A

abdomen (એબ્ડોમેન) : પેટ, શરીરનો તે ભાગ જેમાં જઠર, કલેજુ, આંતરડા અને પ્રજનન અવયવો આવેલા છે.

abortion (એબોર્શન) : ગર્ભપાત, સગર્ભાવસ્થાનો અંત લાવવો

abscess (એબ્સેસ) : ગૂમડુ, પાઠુ, ચામડી લાલ થાય અને ખૂબ દુઃખતું હોય તેવો પાક ભરેલો ભાગ, આવો પાક શરીરની અંદરના અંગોમાં પણ થઇ શકે છે.

acute (એક્યુટ) : જ્યારે કશુક અચાનક થાય, ટૂંકા સમય માટે રહે અને તેની અસર ગંભીર અને ખૂબ હોય ત્યારે એક્યુટ શબ્દ વપરાય છે. દા.ત. એક્યુટ પેઇન એટલે અચાનક થતો જોરદાર દુઃખાવો.

addiction (એડીકશન) : લત, જ્યારે શરીરને વ્યસનની આદત પડી જાય ત્યારે વપરાય છે.

adulteration (એડલ્ટરેશન) : ભેળસેળ

AIDs (એઇડ્સ) : એક જાતીય રોગ છે જેમાં શરીરની રોગ પ્રતિકારક શક્તિ ઘણી ઓછી થઇ જાય છે.

allergy (એલર્જી) : કોઇપણ વસ્તુ (ખોરાક, દવા, રજકણો, સ્પર્શમાં આવતી વસ્તુઓ, રસાયણો વગેરે) શરીરમાં વિવિધ રૂપે પ્રતિક્રિયા કરે છે. જેમ કે અચાનક ખંજવાળ ઉપડે, શ્વાસ ચડે, શીળવા થાય, ચકામાં થાય, છીંકો

		આવવી, વગેરે. જ્યારે આવી પ્રતિક્રિયા ગંભીર રૂપ ધારણ કરે ત્યારે શૉકમાં ગયા એમ કહેવાય.
amenorrhoea (એમેનોરીઆ)	:	નિયમિત આવતો માસિક સ્રાવ એક માસથી વધુ સમય માટે બંધ થઇ જવો તે
anaesthesia (એનેસ્થેશિયા)	:	કોઇપણ ઓપરેશન વખતે જે તે ભાગને બહેરો કરી નાંખવો અથવા વ્યક્તિને પૂરેપુરું બેભાન કરી નાંખવું જેથી તેને વાઢકાપના દુઃખાવાની અસર લાગતી નથી.
antacid (એન્ટાસિડ)	:	પેટમાં લાય બળે (બળતરા થાય) ત્યારે વપરાતી દવાને એન્ટાસિડ કહે છે. તેનાથી હોજરીમાં પેદા થતા તેજાબ (એસિડ) ની અસર ઓછી થાય છે.
antibodies (એન્ટીબોડીસ)	:	કોઇપણ ચેપને મારી હટાવવા માટે શરીરમાં બનતા પ્રતિકારક દ્રવ્યને એન્ટીબોડી કહે છે.
antibiotic (એન્ટીબાયોટીક)	:	જીવાણુવિરોધી દવા, કોઇપણ ચેપ મટાડવા માટે વપરાતી દવા.
anus (એનસ)	:	ગુદા, ઝાડો કરવાનું દ્વાર
anxiety (એન્ક્ઝાયટી)	:	ચિંતા કે તાણનો અનુભવ થવો.
appendix (એપેન્ડીક્ષ)	:	મોટા આંતરડાનો પૂંછડી જેવો બંધ છેડો. તેમાં ચેપ થવાથી ગંભીર માંદગી થઇ શકે છે.
artery (આર્ટરી)	:	ધમની; શરીરમાં હૃદયમાંથી શરીરના વિવિધ ભાગોને લોહી પહોંચાડતી નળીઓ, કોઇ પણ ધમનીમાં વહેતા લોહીનો ધબકાર અનુભવી શકાય છે.
arthritis (આર્થ્રાઇટીસ)	:	શરીરના સાંધાઓનો રોગ, (જે તે સાંધામાં દુઃખાવો અને સોજો આવે છે.
asthama (અસ્થમા)	:	દમ; ફેફસાંનો એવો રોગ જેમાં શ્વાસોચ્છવાસમાં મુશ્કેલી પડે, કેટલીકવાર ઉચ્છવાસ વખતે વાંસળીના સૂર જેવો અવાજ સંભળાય છે.

B

bacteria (બેક્ટેરિયા) : જીવાણુ, નરી આંખે ના દેખાય તેવા સજીવ રોગાણુ જેને લીધે શરીરમાં વિવિધ ચેપી રોગ થાય છે.

barrier methods (બેરિયર મેથડ્સ) : શુક્રાણુ અવરોધક પદ્ધતિઓ, કુટુંબ નિયોજન માટે વપરાતા સાધનો (પદ્ધતિઓ) જેનાથી શુક્રાણુ અને સ્ત્રીબીજ મળી શકતા નથી. દા.ત. નિરોધ

bartholin's gland (બાર્થોલિન ગ્લેન્ડ્સ) : યોનિદ્વારની નજીક બન્ને બાજુ આવેલ નાનકડી ગ્રંથિઓ જેમાં બનતા સ્ત્રાવને કારણે યોનિમાર્ગ ભીનો રહી શકે છે.

bile (બાઇલ) : પિત્ત; યકૃત દ્વારા પેદા થતો સ્ત્રાવ જે પિત્તાશય દ્વારા નળી મારફતે આંતરડામાં જાય છે. જેને કારણે તૈલી/ચરબીવાળો ખોરાક પચી શકે છે.

biopsy (બાયોપ્સી) : શરીરના કોઇ પણ અંગમાંથી નાનો ટુકડો અથવા પ્રવાહી લઇને તપાસ કરવામાં આવે છે કે તે ભાગમાં રોગ છે કે નહિ અથવા કયો રોગ છે તે તપાસને બાયોપ્સી કરી એમ કહે છે.

birth canal (બર્થ કેનાલ) : યોનિ

birth control (બર્થ કન્ટ્રોલ) : કુટુંબનિયોજન, બાળજન્મ પર નિયંત્રણ

birth defects (બર્થ ડીફેક્ટ) : જન્મથી આવતી શારીરિક કે માનસિક ખોડ-ખાંપણ

birth spacing (બર્થ સ્પેસીંગ) : બે બાળકો વચ્ચે પૂરતો ગાળો રાખવો, તે માટે કુટુંબ નિયોજનની વિવિધ પધ્ધતિઓ વપરાય છે.

bladder (બ્લેડર) : મૂત્રાશય, પેઢામાં આવેલ કોથળી જે મૂત્ર સંગ્રહનું કામ કરે છે.

blood pressure (બ્લડ પ્રેશર) : લોહીનું દબાણ, શરીરમાંની નળીઓમાં વહેતું લોહી ધમનીઓ અને શિરાઓની દિવાલ પર જે દબાણ કરે તેને બ્લડ પ્રેશર કહેવાય.

blood transfusion
(બ્લડ ટ્રાન્સફ્યુઝન) : શરીરમાં શિરા વાટે ચડાવાતું બીજાનું લોહી, જે મોટે ભાગે વહી ગયેલા લોહીની ખોટ પૂરી પાડવા માટે કરવાનું હોય છે.

bowels (બોવેલ્સ) : આંતરડા

brand name (બ્રાન્ડ નેઇમ) : કોઇપણ કંપનીએ પોતાની દ્વારા બનાવવામાં આવતી દવાને આપેલું વિશેષ નામ.

breast infection
(બ્રેસ્ટ ઇન્ફેક્શન) : સ્તનમાં થયેલો ચેપ તેને કારણે ખૂબ દુઃખાવો થાય છે. માતાને ધાવણ આપવામાં ખૂબ તકલીફ પડે છે અને સ્તન ફૂલી જવાથી બાળકને ધાવણ લેવામાં તકલીફ પડે છે.

breech (બ્રીચ) : જ્યારે બાળક ઊંધું જન્મે તે સૂવાવડને બ્રીચ ડીલીવરી કહે છે, એટલે કે સામાન્ય રીતે બાળકનું માથું પહેલા બહાર આવતું હોય તેની જગ્યાએ તેના પગ કે કુલ્હા પહેલા બહાર આવે તેને બ્રીચ ડીલીવરી કહેવાય. પૂર્વ પ્રસૂતિ તપાસથી આ જાણી શકાય છે. આ પ્રકારની પ્રસૂતિ માતા અને બાળક બન્ને માટે જોખમી છે.

bronchitis (બ્રોન્કાઇટીસ) : શ્વાસનળીઓમાં થતો ચેપ.

C

cancer (કેન્સર) : શરીરના કોઇ પણ ભાગમાં આવેલા કોષના મૂળસ્વરૂપમાં ફેરફાર થાય અને તે અનિયંત્રિત રીતે વધવા માંડે તેને કેન્સરનો રોગ થયો એમ કહે છે.

cannula (કેન્યુલા) : ગર્ભાશયને ખાલી કરવા માટે વપરાતી નાનકડી નળી જેવું સાધન જેના દ્વારા અંદર રહેલા પ્રવાહીને ચૂસીને બહાર ફેંકવામાં આવે છે.

carcinogen (કાર્સીનોજન) : કેન્સર કરનારા પદાર્થો

cataract (કેટેરેક્ટ) : મોતિયો, આંખની મધ્યમાં આવેલ કાચ જેવો લેન્સ જે ઉંમર વધતાં ઘટ્ટ (અપારદર્શક) થઇ જાય છે. તેને ઓપરેશન કરીને ઉતારી લેવો પડે છે નહીં તો માણસ અંધ બની જાય છે.

cell (સેલ) : કોષ, શરીરનો નાનામાં નાનો જીવિત એકમ.

cervix (સર્વિક્સ) : ગર્ભદ્વાર જે યોનિમાં ખુલે છે.

cesarean section (સીઝેરીયન સેક્શન)

c-section (સી-સેક્શન) : જ્યારે યોનિમાર્ગે સૂવાવડ કરાવવાનું અશક્ય હોય ત્યારે પેટ પર ચીરો મૂકીને ઓપરેશન કરીને બાળકને ઉપરથી લેવામાં આવે છે.

chronic (ક્રોનીક) : જે લાંબો સમય ચાલે છે તે દા.ત. chronic pain (ક્રોનીક પેઇન) એટલે લાંબા સમયનો દુઃખાવો (acute નું વિરોધી)

circulation (સર્ક્યુલેશન) : પરિભ્રમણ, ધમની, શિરા અને હૃદયમાં થઇને વહેતું લોહી જે આખા શરીરમાં દરેક અવયવ સુધી પહોંચે છે.

cleft lip (કલેફ્ટ લીપ) : ઉપલા હોઠમાં નાક સુધી લંબાતો ચીરો-જન્મજાત ખોડ છે.

cleft palate (કલેફ્ટ પેલેટ) : મોંના તાળવામાં આવેલો ચીરો - જન્મજાત ખોડ છે.

climax (કલાઇમેકસ) : જાતીય આનંદની પરા કાષ્ઠા.

clinical diagnosis (ક્લીનીકલ ડાયગ્નોસીસ) : દર્દીના લક્ષણો અને ચિહ્નોનું નિરીક્ષણ કરીને કરવામાં આવતું રોગનું નિદાન.

clitoris (કલાઇટોરીસ) : સ્ત્રીના ગુહ્યાંગમાં અધરોષ્ઠની વચ્ચે આવેલ દાણા જેવું અંગ જેને સ્પર્શ કરવાથી સ્ત્રીને જાતીય આનંદ મળે છે.

clots (કલોટ્સ) : લોહીના ગઠ્ઠા

colostrum (કોલોસ્ટ્રમ) : બાળજન્મ પછી સ્ત્રીને ૨-૩ દિવસ સુધી આવતું પીળાશ પડતા રંગનું ચીકણું દૂધ જેમાં રોગ પ્રતિરોધક તત્ત્વો હોવાને કારણે બાળકને પીવડાવવું જોઇએ. તેનાથી બાળક વધુ તંદુરસ્ત બને છે.

complication (કોમ્પ્લીકેશન) : કોઇ પણ રોગ અથવા ઓપરેશનમાં થતી મુશ્કેલ પરિસ્થિતિઓ અથવા સમસ્યાઓ

compress (કોમ્પ્રેસ) : ઠંડા કે ગરમ પાણી/પ્રવાહીમાં બોળીને ગડી કરેલું કપડું શરીરના ભાગ પર મૂકવાથી રાહત મળે છે.

condom (કોન્ડોમ) : નિરોધ, રબરની ફુગ્ગા જેવી નળાકાર થેલી જે જાતીય સંબંધ સમયે પહેરવાથી પુરુષના શુક્રાણુ અને સ્ત્રીબીજનું મિલન થતું નથી. તે પહેરવાથી જાતીય રોગ પણ એકબીજાને થતો નથી.

constipation (કોન્સ્ટીપેશન) : કબજિયાત

contamination (કોન્ટામીનેશન) : કોઇપણ તબીબી સાધનો કે દવાઓ વગેરેમાં નુકસાનકારક જીવાણુ-જંતુ લાગવા.

contraception (કોન્ટ્રાસેપ્શન) : ગર્ભ-નિરોધની પદ્ધતિઓ

convulsion (કન્વલ્સન) : ખેંચ આવવી.

cord umbilical
(કાર્ડ અમ્બીલીકલ) : બાળકની નાભી અને ગર્ભસ્થ મેલીને જોડતી નળી.

counselling (કાઉન્સેલીંગ) : સલાહકાર્ય, જ્યારે કોઇ તાલીમ લીધેલ વ્યક્તિ તમને તમારી પરિસ્થિતિ વિશે વિચાર કરવા પ્રેરે અને નિર્ણયો લેવામાં મદદ કરે ત્યારે તેણે કાઉન્સેલિંગ કર્યું કહેવાય.

cramps (ક્રેમ્પ્સ) : જોરદાર દુઃખાવો, કોઇપણ સ્નાયુનું સંકોચન થવાથી જોરદાર દુઃખે છે. દા.ત. બેનોને માસિક વખતનો દુઃખાવો.

D

dementia (ડિમેન્શીયા) : સ્મૃતિલોપ, ઉંમરને કારણે સામાન્ય વસ્તુ-વિગત યાદ રાખવામાં તથા સ્પષ્ટ વિચારવામાં ઘણી મુશ્કેલી થાય.

dependence (ડિપેન્ડન્સ) : જ્યારે મન વ્યનસકારક દવા અથવા દ્રવ્યની જોરદાર-જરૂરિયાત કે તલપ અનુભવે અને દવા (વ્યસન) લીધે જ છૂટકો થાય.

depression (ડિપ્રેશન) : હતાશા, જ્યારે વ્યક્તિ ખૂબ ઉદાસી અનુભવે અથવા તદ્દન શૂન્ય મનસ્ક બની જાય.

diabetes (ડાયાબિટીસ) : મધુપ્રમેહ, આ રોગમાં વ્યક્તિના લોહીમાં સાકરનું પ્રમાણ વધારે રહે છે.

diagnosis (ડાયાગ્નોસિસ) : રોગનું નિદાન

diagnostic facilities
(ડાયાગ્નોસ્ટિક ફેસીલીટીઝ) : રોગનું નિદાન કરવા માટે પદ્ધતિ તથા સાધન-સગવડ

diaphragm (ડાયાફ્રામ) : ઉદર પટલ - છાતી તથા પેટના અવયવોને જુદો પાડતો - સ્નાયુનો બનેલ પડદો.

diarrhoea (ડાયેરિયા) : દિવસમાં ત્રણથી વધારે - પાતળા ઝાડા થવા.

dilation & curettage (ડાયલેશન એન્ડ ક્યુરેટાજ) : ગર્ભમુખને ક્રમશઃ ધીરે ધીરે પહોળું કરીને ગર્ભાશયની સફાઇ કરવી. ગર્ભપાત કરવા અથવા યોનિમાર્ગે થતા અસામાન્ય રક્તસ્રાવનું કારણ જાણવા આ પ્રક્રિયા કરવામાં આવે છે.

disability (ડિસએબીલીટી) : રોજિંદા જીવનના કામોને અસર કરતી શારીરિક અથવા માનસિક મુશ્કેલીઓ

discharge (ડિસ્ચાર્જ) : શરીરમાંથી થતો કુદરતી અથવા અકુદરતી સ્રાવ.

discrimination (ડિસ્ક્રીમીનેશન) : વ્યક્તિની ઓળખને કારણે જ્યારે તેની અવગણના કરવામાં આવે અથવા તેની સાથે ભેદભાવ કરવામાં આવે. (દા.ત. ધર્મ-જાતિ-રંગ-મોભો વિગેરે કારણે વર્તનમાં કરાતો ભેદભાવ)

disinfection (ડિસઇન્ફેક્શન) : સાધનોને અમુક પદ્ધતિથી બધી જ જાતના રોગાણુ (વિષાણુ, જીવાણુ વગેરે) થી મુક્ત કરવા.

divorce (ડિવોર્સ) : લગ્ન-બંધનથી કાયદેસર મુક્ત થવું, છૂટા છેડા - લેવા.

dizziness (ડિઝીનેસ) : માથું ભમે, ધૂંધળુ દેખાવા લાગે, પડી જવાશે એમ લાગે

dose (ડોઝ) : એક સમયે લેવાની દવાની માત્રા

drugs (ડ્રગ્સ) : દારૂ-અફીણ જેવાં દ્રવ્ય, જેનો મનને સારું લગાડવા અથવા તનાવ ઘટાડવા-દુરુપયોગ થઇ શકે છે.

dysentery (ડિસેન્ટ્રી) : મરડો, લોહી કે ચિકાશ સાથેના ઝાડા જે મોટે ભાગે ચેપથી થાય છે.

E

enema (એનિમા) : ગુદા માર્ગે પ્રવાહી આપી ઝાડો કરાવવો.

epidemic (એપિડેમિક) : એક વિસ્તારમાં, એક સમયે, એક રોગનો મોટા પાયે ફેલાવો થવો.

epilepsy (એપિલેપ્સી) : એવી બિમારી જેમાં વ્યક્તિ બેભાન થઇ જાય અને ખેંચ આવે.

examination (એક્ઝામિનેશન) : ડૉક્ટર, નર્સ કે આરોગ્ય કાર્યકર દ્વારા દર્દીને સાંભળી-જોઇ-તપાસી નિદાન કરવાની પ્રક્રિયા

F

family planning (ફેમિલી પ્લાનીંગ) : બાળકોની સંખ્યા તથા તેમની વચ્ચેનો સમયગાળો નક્કી કરવા તથા વણજોઇતી સગર્ભાવસ્થા ટાળવા ઉપયોગમાં લેવાતી પદ્ધતિઓ.

fever (ફીવર) : તાવ જ્યારે શરીરનું તાપમાન - સામાન્ય કરતાં (37^0 C કે 98.4^0 F) ઉંચું જાય,

G

generic (જીનેરિક) : દવામાં રહેલ મૂળ - તત્વનું નામ (કંપનીએ આપેલું ખાસ નામ નહિ)

gonorrhea (ગોનોરિયા) : શરીર-સંબંધ દ્વારા ફેલાતો એક જાતીય રોગ

gynecology (ગાયનેકોલોજી) : શરીર શાસ્ત્ર અને વૈદકશાસ્ત્રની શાખા જે સ્ત્રીઓના પ્રજનન તંત્રના કાર્ય અને રોગો અંગે સમજ આપે છે.

H

hemorrhage (હેમરેજ) : રક્ત-સ્ત્રાવ

high blood pressure (હાઇ બ્લડ-પ્રેશર) : લોહીનું ઉંચુ દબાણ (લોહીની નળીઓમાં વહેતું લોહી નળીની દિવાલ પર જે દબાણ કરે તે)

HIV/AIDs (એચ.આઇ.વી./એઇડ્સ) : હ્યુમન ઇમ્યુન-ડેફીસીયન્સી વાયરસ જે એઇડ્સની બિમારી કરે છે. એઇડ્સ એટલે એકવાયર્ડ ઇમ્યુન ડેફીસીયન્સી સિન્ડ્રોમ નામનો રોગોનો સમમૂહ, જે મનુષ્યની રોગપ્રતિકારક શક્તિઓ ક્ષીણ (ઓછી કે ખતમ) થવાને કારણે થાય છે.

hormones (હોરમોન્સ્) : શરીરની કેટલીક ગ્રંથિઓ દ્વારા સીધા લોહીમાં જ રસાયણોનો સ્ત્રાવ થાય છે. આ રસાયણો શરીરની વિવિધ ક્રિયાઓનું નિયમન કરે છે. દા.ત. સ્ત્રીઓમાં ઇસ્ટ્રોજન અને પ્રોજેસ્ટરોન અગત્યના હોરમોન્સ છે.

hypertension (હાયપર ટેન્શન) : લોહીનું ઉંચુ દબાણ

hysterectomy (હિસ્ટરેક્ટોમી) : ગર્ભાશય કાઢી નાખવા માટેની શસ્ત્રક્રિયા 'ટોટલ-હિસ્ટરેક્ટોમી' માં ટ્યુબ અને ઓવરી પણ કાઢી નાંખવામાં આવે છે.

I

infection (ઇન્ફેક્શન) : શરીરના કોઇ એક ભાગને અથવા આખા શરીરમાં બેક્ટેરિયા (જીવાણુ), વાયરસ (વિષાણુ) કે અન્ય રોગાણુનો ચેપ લાગવાથી થતી બિમારી.

infectious disease (ઇન્ફેક્શીયસ ડિસીઝ) : બેક્ટેરિયા (જીવાણુ), વાયરસ (વિષાણુ), પરોપજીવી જંતુઓથી થતા ચેપી રોગ, જે એકથી બીજી વ્યક્તિમાં ફેલાઇ શકે છે.

infertility (ઇન્ફરટીલીટી) : માસિક ચક્રના ફળદ્રુપ સમયગાળા દરમિયાન નિયમિત શરીર-સંબંધ રાખવા છતાં જ્યારે એક વર્ષ સુધી સ્ત્રીને ગર્ભાધાન ના થાય તો તેને ઇન્ફરટીલીટી કહેવાય.

iron (આયર્ન) : લોહતત્વ જે કેટલાક ખોરાકમાંથી મળે છે અને હિમોગ્લોબીન (લોહીનું અગત્યનું ઘટક) બનાવવા માટે અનિવાર્ય તત્વ છે.

L

labour (લેબર) : પ્રસુતિ સમયે બાળકનો પ્રસવ કરાવવા શરીર દ્વારા કરાતું કાર્ય જેમાં ગર્ભાશય સંકોચાય, ગર્ભાશયનું મુખ પૂરું ખુલે અને ગર્ભસ્થ બાળક યોનિ દ્વારા બહાર ધકેલાય છે. આ પૂરી ક્રિયાને લેબર કહેવાય.

lymph nodes (લીમ્ફ નોડસ્) : ‘વેળ’, શરીરમાં ચામડી નીચે તથા શરીરના અંદરના ભાગોમાં આવેલી ગ્રંથિઓ જે શરીરમાં દાખલ થયેલ રોગના જંતુઓને પકડી રાખે છે. જ્યારે આમ થાય છે ત્યારે આ ગ્રંથિઓમાં સોજો આવી દુઃખાવો થાય છે.

M

menopause (મોનોપોઝ)	:	સ્ત્રીઓને આવતો માસિક-રક્તસ્ત્રાવ કાયમ માટે બંધ થઇ જાય તે અવસ્થા (સામાન્ય રીતે 45 થી 50 વર્ષની ઉંમર પછીનો ગાળો)
menstruation (મેન્સ્ટ્રુએશન)	:	માસિક-સ્ત્રાવની ક્રિયા
microscope (માઇક્રોસ્કોપ)	:	સુક્ષ્મ વસ્તુને અનેક ગણી મોટી બતાવતું યંત્ર-સાધન
miscarriage (મિસકેરેજ)	:	કસુવાવડ, જ્યારે ગર્ભાશયમાં વિકસી રહેલ બાળક બહારના વાતાવરણમાં જીવન ટકાવી શકે તેટલું વિકસે તે અગાઉ જ બહાર આવી જાય તેને મિસકેરેજ ગણાય. (સામાન્ય રીતે 28 અઠવાડિયા પહેલાંનો ગર્ભ)
monthly bleeding (મન્થલી બ્લીડીંગ)	:	સ્ત્રીના ગર્ભાશયમાંથી લોહી-મિશ્રિત સ્ત્રાવ યોનિમાર્ગે બહાર આવે છે.
mucus (મ્યુકસ)	:	ઘટ્ટ, ચીકાશયુક્ત, ભીનાશ જે શરીરના પોલાણવાળા ભાગો જેમાં યોનિ, નાક, ગળું, હોજરી, આંતરડા વગેરેની અંદરની દિવાલોને રક્ષણ આપે છે.

O

obstetrics (ઓબ્સ્ટેટ્રીક્સ) : પ્રસૂતિ સાથે સંકળાયેલ શાસ્ત્ર

orthopaedics (ઓર્થોપેડિક્સ) : હાડકા-સાંધા અને સ્નાયુઓના રોગ સાથે સંકળાયેલ શાસ્ત્ર

osteoporosis : અસ્થિભંગુરતા

(ઓસ્ટીઓપોરોસીસ) : હાડકામાં કેલ્શીયમ ઓછું થતા તે નબળા તથા સહેલાઇથી તૂટી જાય તેવા થઇ જાય તે સ્થિતિ. 50 વર્ષથી મોટી ઉંમરની સ્ત્રીઓમાં આ રોગ વધુ જોવા મળે છે. 50 વર્ષથી મોટી ઉંમરે ઇસ્ટ્રોજનનું પ્રમાણ ઓછું થાય છે અને શરીરમાં હાડકાના ઘસારા માટે પૂરતા પ્રમાણમાં કેલ્શિયમ ઉપલબ્ધ હોતું નથી તેથી અસ્થિભંગુરતા થાય છે.

overdose (ઓવરડોઝ) : એક સમયે સામાન્ય કરતાં ઘણી વધારે માત્રામાં દવા લેવી જે ગંભીર નુકસાન અથવા ક્યારેક મૃત્યુ કરી શકે.

ovulation (ઓવ્યુલેશન) : માસિક-ચક્રના મધ્ય-સમયે બેમાંથી ગમે તે એક જ અંડાશયમાંથી સ્ત્રી અંડ/બીજ છૂટું પડવાની પ્રક્રિયા.

P

pap test (પેપ ટેસ્ટ) : યોનિમાર્ગે સાધન દાખલ કરી, ગર્ભાશયના મુખ પરની અંતઃત્વચા ખોતરી તેને માઇક્રોસ્કોપ દ્વારા તપાસવાની ક્રિયા. ગર્ભમુખના કેન્સરના એકદમ શરૂઆતના તબક્કાના નિદાન માટે આ ખૂબ સરળ અને ઉપયોગી તપાસ છે.

pelvic area (પેલ્વીક એરિયા) : સ્ત્રીના બે થાપા વચ્ચે આવેલ પેટનો નીચેનો ભાગ (પેઢુનો ભાગ) જેમાં સ્ત્રીના પ્રજનન-અવયવો તથા મુત્રાશય-મળાશય વિગેરે આવેલા છે.

pelvic exam (પેલ્વિક એક્ઝામ) : સ્ત્રીના પ્રજનન અવયવોની બહારથી તથા યોનિમાર્ગે કરાતી તપાસ.

pelvic inflammatory disease (PID - પેલ્વિક ઇન્ફ્લેમેટરી ડિસિઝ) : આ રોગમાં સ્ત્રીના પેઢુના ભાગમાં આવેલ પ્રજનન-અવયવોને ચેપ લાગે છે.

placenta (પ્લાસેન્ટા) : મેલી; ગર્ભાશયમાં વિકસી રહેલ ગર્ભને સંપૂર્ણ પોષણ પૂરું પાડતું-ગાદી જેવું અવયવ. બાળક આ ગાદી સાથે - ગર્ભનાળ દ્વારા જોડાયેલ હોય છે. બાળકના જન્મ બાદ થોડી વારે આ પ્લાસેન્ટા પણ બહાર સરકી આવે છે એટલે એને માટે અંગ્રેજીમાં 'after birth' જેવો શબ્દ પણ વપરાય છે. પ્લાસેન્ટા ગર્ભાશયની દિવાલના કોઇ એક ભાગને ચોંટેલ રહે છે.

pneumonia (ન્યુમોનિયા) : ફેફસાના ઉંડાણ સુધી પહોંચતા-શ્વાસનળીના છેવાડાના નાના-નાના વાયુકોષોમાં લાગેલ ચેપ.

premature birth (પ્રિમેચ્યોર) : અધૂરા માસે જન્મ, પ્રસૂતિની અંદાજિત તારીખ કરતા ખૂબ વહેલુ જન્મેલ બાળક

proteins (પ્રોટીન્સ) : શરીરના તમામ કોષોના વૃદ્ધિ-વિકાસ તથા નવસર્જન માટે અનિવાર્ય ઘટક જે આપણાં રોજિંદા ખોરાકમાંથી (ખાસ કરીને કઠોળમાંથી) મળે છે.

pulse (પલ્સ) : નાડીના ધબકારા, શરીરના કેટલાક ભાગમાં આંગળીના ટેરવાંથી અનુભવી શકાતા લોહીની નળીઓના ધબકારા. આનાથી હૃદય કેટલા જોરથી તથા ઝડપથી ધબકી રહ્યું છે તેનો ખ્યાલ આવે છે.

R

rape (રેપ) : બળાત્કાર; સ્ત્રીની મરજી વિરુદ્ધ તેની સાથે શરીર-સંબંધ (યોનિ, ગુદા કે મોંમાં શિશ્ન, આંગળી કે કોઇ બીજી વસ્તુ દાખલ કરવામાં આવે છે.)

rectum (રેક્ટમ) : મોટા આંતરડાનો છેવાડાનો ભાગ જ્યાં મળનો સંગ્રહ થાય છે અને ગુદા દ્વારા બહાર નીકળે છે.

મળાશય

resistance (રેઝિસ્ટન્સ) : નુકસાન કરી શકે કે મારી નાંખી શકે તેવા રસાયણો (દવાઓ) થી સ્વ બચાવ કરવાની રોગાણુમાં રહેલી કુદરતી કે કેળવેલી શક્તિ. કેટલીક જીવાણુ વિરોધી દવાઓ સામે જીવાણુ આવી પ્રતિકારશક્તિ કેળવે છે.

S

scar (સ્કાર) : ઘા અથવા શસ્ત્રક્રિયા કરવા મૂકેલ ચીરાની રૂઝ આવી ગયા બાદ ચામડી પર દેખાતા કાયમી નિશાન જેને લીધે તે જગ્યાએ ચામડી ખરબચડી અને ઉપસેલી દેખાય છે.

semen (સિમેન) : વીર્ય, પુરુષની ઇન્દ્રિય દ્વારા થતો સ્ત્રાવ જેમાં લાખો પુરુષ બીજ હોય છે.

sepsis (સેપ્સીસ) : જ્યારે ચેપના જીવાણુ જીવાણુગ્રસ્ત અવયવમાંથી લોહીમાં દાખલ થઇ શરીરમાં ફેલાય તેવી ગંભીર સ્થિતિ

sexually transmitted diseases (સેકસ્યુલી ટ્રાન્સમીટેડ ડિસીસીઝ) : શરીર સંબંધ (જાતીય સંબંધ) દ્વારા એક વ્યક્તિથી બીજી વ્યક્તિમાં ફેલાતા ચેપી રોગ.

shock (શૉક) : એક ગંભીર સ્થિતિ જેમાં દર્દી અત્યંત નબળાઇ અનુભવે અને ક્યારેક ભાન ગુમાવે. આ સ્થિતિમાં નાડી ખૂબ નબળી તથા ઝડપી ચાલે. ડિહાયડ્રેશન, ભારે માત્રામાં લોહી વહી જવું, ગંભીર ઇજા, દાઝી જવાથી કે અન્ય ગંભીર બિમારીમાં આ સ્થિતિ આવી શકે.

sperm (સ્પર્મ) : શુક્રાણુ, પુરુષના વીર્યમાં રહેલા વિશેષ કોષ જે સ્ત્રી બીજ સાથે સંયોજાઇને ગર્ભની રચના કરે છે.

sterile (સ્ટરાઇલ) : સંપૂર્ણ જંતુમુક્ત (રોગાણુમુક્ત) વસ્તુ અથવા સ્થળ (દા.ત. ઓપરેશન થીએટર)

symptoms (સિમ્પ્ટમ્સ) : શરીરમાં રોગની શરૂઆત થયા બાદ દર્દી જે શારીરિક તકલીફો અનુભવે અને તે અંગે ફરિયાદ કરે દા.ત. તાવ, દુઃખાવો, ઉલ્ટી, ચક્કર, ખાંસી વગેરે.

T

thrush (થ્રસ) : મ્હોંની અંદરની ત્વચા, જીભ તથા અન્ન નળીની શરૂઆતની આંતર્ત્વચા પર ફંગસ (ફૂગ) ના ચેપના કારણે જામતી સફેદ છારી.

thermometer (થર્મોમીટર) : શરીરનું તાપમાન માપવા માટેનું સાધન

toxaemia (ટોક્સિમીઆ) : સગર્ભાવસ્થા દરમિયાન થતી ગંભીર-બિમારી જેમાં સ્ત્રીને ખેંચ આવે છે.

trauma (ટ્રોમા) : કોઇ અકસ્માત, દુર્ઘટનાને કારણે વ્યક્તિને થતી ગંભીર શારીરિક ઇજાઓ તથા માનસિક આઘાતની સ્થિતિ.

tube ligation (ટ્યુબ લાઇગેશન) : ફેલોપિયન ટ્યુબ (સ્ત્રી બીજનળી) ને કાપવા અથવા બાંધવા માટેની શસ્ત્રક્રિયા. આમ કરવાથી સ્ત્રી-બીજ ગર્ભાશય સુધી પહોંચી શકતું નથી અને પરિણામે ગર્ભધારણ થતો નથી. સ્ત્રી નસબંધી.

U

ulcer (અલ્સર) : ચાંદુ, શરીરની ચામડી કે અંતઃત્વચા નીકળી ગઇ હોય તેવો ભોગ

ultrasound (અલ્ટ્રાસાઉન્ડ) : અવાજના મોજાની મદદથી શરીરના અંદરના ભાગના ફોટા લેતું મશીન. સગર્ભાવસ્થા દરમિયાન બાળકની વૃધ્ધિ તથા ગતિ-વિધિ જાણવા ખૂબ ઉપયોગી તપાસ છે.

uterus (યુટેરસ) : જુઓ Womb

V

vaccinations OR vaccines (વેકસીનેશનસ્ અથવા વેકસીનસ્) : કોઇ એક રોગ સામે વિશેષ રક્ષણ કરતી રસી, આ રસી જે તે રોગ ના થાય તે માટે નિયત સમય-પત્રક મુજબ લેવાય તો જ તેનો ફાયદો મળે છે. દા.ત. પોલિયોના ટીપા ધનૂરની રસી, વગેરે.

vagina (birth-canal) (વજાઇના બર્થ-કેનાલ) : યોનિ, પ્રસવ માર્ગ, સ્ત્રીના બાહ્ય ગુપ્તાંગથી ગર્ભાશયના મુખ સુધીની સ્નાયુનો બનેલ ટ્યુબ જેવો ભાગ

vasectomy (વેસીક્ટોમી) : ગર્ભનિરોધ માટેની કાયમી પદ્ધતિ જેમાં શુક્રપિંડથી શુક્રાણુ વહન કરતી નલિકાને કાપી નાખવામાં આવે છે.

veins (વેઇન્સ) : લોહીને હૃદય તરફ લઇ જતી લોહીની નળીઓ; શિરા

W

womb (વુમ્બ) : ગર્ભાશય, સ્ત્રીના પેઢુના ભાગમાં આવેલ ખૂબ મજબૂત સ્નાયુઓની બનેલી કોથળી

કે

uterus (યુટેરસ) સ્ત્રીને માસિક-સ્ત્રાવ આ કોથળીમાંથી જ આવે છે અને સગર્ભાવસ્થામાં આ જ કોથળીમાં બાળક વિકસે છે.

X

X-rays (એકસરેઝ) : શરીરમાંથી ક્ષ-કિરણો પસાર કરી હાડકા કે ફેફસા જેવા અંદરના અવયવોના ફોટા લેવાની રીત

મારી સ્વાસ્થ્ય નોંધ

મારી સ્વાસ્થ્ય નોંધ

મારી સ્વાસ્થ્ય નોંધ

મારી સ્વાસ્થ્ય નોંધ

શબ્દસૂચિ

અ

અર્ગોમેટ્રીન ૪૯૨, ૫૨૩
અંતઃસ્ત્રાવ ૧૨૩, ૫૫૬
અંતઃસ્ત્રાવ અવેજી સારવાર (એચ.આર.ટી.) ૧૨૩

આ

આઇસોનીયાઝીડ ૩૮૩, ૫૩૨
આડશટોપી .... જુઓ ડાયાફ્રામ
આડું બાળક (ગર્ભાશયમાં) ૭૫, ૮૬
આપઘાત ૪૪૦
આયોડીન ૧૫૫
આયોડીનની ખામી ૧૬૯
આર.યુ. ૪૮૬ .... ૨૧૫, ૨૩૪
આરોગ્ય તપાસની આવડતો ૫૫૭
- ઇંજેક્શન ૫૭૭
- તાવ માપન ૫૬૨
- નાડી દર ૫૬૪
- પેટની તપાસ ૫૬૮
- બ્લડ પ્રેશર ૫૬૫
- શ્વાસનો દર ૫૬૪

આરોગ્યતંત્ર ૩૦
આરોગ્ય માટે જોખમો ....
- કેન્સરમાં ૩૬૬
- ગર્ભપાતથી ૫, ૨૪૦
- દવાઓથી ૪૭૧
- દારૂ અને નાશાકારક દવાઓ ૪૫૩
- ધૂમ્રપાનથી ૪૬૦
- બોટલથી દૂધ પીવડાવવામાં ૧૦૪
- વધુ વજન ઉંચકવાથી ૩૯૪
- સગર્ભાવસ્થામાં ૬૫, ૭૩, ૨૧૨

આરોગ્ય સમસ્યા ૩૦
આરોપણ કેપ્સ્યુલ .... જુઓ નોરપ્લાન્ટ
આંકડી ૨૦૫
આંખ ૮૪, ૯૫, ૧૩૨, ૨૬૫

ઇ

ઇથામબ્યુટોલ ૩૮૩, ૫૨૫
ઇબુપ્રોફેન ૨૯૦, ૫૩૧
ઇમર્જન્સી કુટુમ્બ નિયોજન ૨૧૪
ઇરીથ્રોમાઇસીન .... જુઓ એરીથ્રોમાઇસીન
ઇસ્ટ્રોજન ૧૨૩, ૫૨૫, ૫૫૬

એ

એઇડ્ઝ .... જુઓ એચ.આઇ.વી.
એક્ટીવેટેડ ચારકોલ ૫૧૧
એક્ટોપીક પ્રેગ્નન્સી .... જુઓ બીજ નળીમાં ગર્ભ
એક્સ્પાયરી ડેટ ૪૮૧
એચઆઇવી - એઇડ્ઝ ૨૬૯
એચ.આર.ટી. ૧૨૩
એઝીથ્રોમાઇસીન ૫૦૫
એઝેડટી ૫૦૫
એડ્રીનાલીન ૫૦૧, ૫૨૨
એન્ટીબાયોટીક્સ .... જુઓ જીવાણુ વિરોધી દવાઓ
એનીમા ૫૭૬
એપીલેપ્સી .... જુઓ વાઇ
એપીનેફ્રીન ૪૯૩, ૫૦૧, ૫૨૨
એમોક્સીસીલીન ૪૮૯, ૫૦૧
- ગર્ભપાત પછીનો ચેપ ૨૪૪
- ગર્ભાશયના ચેપ માટે ૯૭
- પેઢાના ચેપ માટે ૨૬૪
- મૂત્રપિંડના ચેપ માટે ૩૫૯
- મૂત્રાશયના ચેપ માટે ૩૫૯

એમ્પીસીલીન ૪૮૯, ૫૦૩
- મૂત્રપિંડના ચેપ માટે ૩૫૯
- દાઝવા માટે ૫૭૪

એલર્જી
- એમાઇનોગ્લાયકોસીડ ૪૮૯
- કોટ્રાઇમેક્સાઝોલ ૨૮૪, ૨૮૬
- દવા-ગોળીથી ૪૮૬, ૫૮૧

એરીથ્રોમાઇસીન ૨૫૬, ૨૫૯, ૫૨૪
એસ્પીરીન ૪૯૭, ૫૦૪
એસાઇક્લોવીર ૨૮૮, ૫૦૦
એસીટિમાઇનોફેન ૫૦૦, ૫૪૫

ઓ

ઓક્સીટોસીન ૪૯૪, ૫૪૪
ઓપરેશન ....
- કેન્સર માટે ૩૭૦, ૩૭૨, ૩૭૪
- કોથળી કાઢી નાંખવી ૩૭૦, ૩૭૨
- નસબંધી ૨૧૨
- ફાઇબ્રોઇડ ૩૭૧

ક

કપાએલો હોઠ/તાળવુ **૧૧૩**
કફ સીરપ **૨૮૯, ૨૯૬**
કબજિયાત **૭૧, ૧૨૯, ૩૬૩**
કમરનો દુઃખાવો
- અટકાવવાની કસરત ૭૨, ૩૯૫
- વૃદ્ધાવસ્થામાં ૧૩૧
- સગર્ભાવસ્થામાં ૭૨
કમળો-નવજાતશિશુને **૧૧૧**
કલેજાનું કેન્સર **૩૭૬**
કસરત ....
- કમરના દુઃખાવા માટે ૭૨, ૩૯૫
- પોચા હાડકા અને કસરત ૧૩૧
- ભારે વજન ઉંચકવું ૩૯૫
- રજો નિવૃત્તિ પછી ૧૨૪
- વિકલાંગ માટે ૧૪૩
- સગર્ભાવસ્થામાં ૬૯, ૭૨
- સતત ઊભા રહેવું ૪૦૨
કસુવાવડ **૯૮, ૨૨૪, ૩૪૧**
કાપોસીસાર્કોમા **૨૮૭**
કામકાજ અને સ્ત્રીઓ **૩૯૦**
કાયા બહાર આવવી **૧૨૯, ૩૯૪**
કિશોરીઅવસ્થા **૫૯**
કીટોકોને ઝોલ **૫૩૪**
કુટુમ્બનિયોજન **૧૮૫**
- અંતઃસ્ત્રાવી પદ્ધતિ ૧૯૬, ૫૫૬
- આડશપદ્ધતિ ૧૯૧
- કાયમી પદ્ધતિઓ ૨૧૨
- કુદરતી પદ્ધતિ ૧૮૯, ૨૦૭
- કોપર ટી-આંકડી ૧૮૯, ૨૦૫
- ગર્ભપાત ૨૩૧-૨૪૫
- તાત્કાલિક પદ્ધતિ ૨૧૪
- નવી પદ્ધતિઓ ૨૧૫
- ની પદ્ધતિ પસંદગી ૧૮૯, ૨૧૬
- બેરીયર પદ્ધતિ ૧૯૧
- વંધ્યત્વ અને ૨૨૧
- સ્ત્રી નિરોધ ૧૯૩
કેથેટર **૩૬૩**
કેન્સર **૩૬૫-૩૭૭**
- કુટુમ્બનિયોજન ગોળીઓ અને ૨૮૭
- ગર્ભદ્વારનું ૩૬૮
- ફાઇબ્રોઇડ ૩૭૧
- ફેફસાંનું ૩૭૫
- બીજાશયનું ૩૭૫
- મસા ૨૫૭
- મોં-ગળાનું ૩૭૬
- યકૃતનું ૩૭૬
- સ્તનનું ૩૭૩
કેનામાઇસીન **૨૫૩, ૨૫૬**
કેલ્શિયમ **૧૫૫**
કોટ્રાઇમેક્સાઝોલ **૭૨, ૫૧૬**
- એઇડ્ઝના રોગી માટે ૨૮૪
- ની એલર્જી ૨૮૬
- પેઢુના ચેપ માટે ૫૧૬
- મૂત્રપિંડના ચેપ માટે ૩૫૯
- મૂત્રાશયના ચેપ માટે ૩૫૯
- વરાધ માટે ૨૯૦
- કલેમાઇડીયા ૨૫૪
કોડીન **૨૯૮, ૪૯૨, ૫૧૫**
કોથળી ખાલી કરવી ..... જુઓ મેન્યુઅલ વેક્યુમ એસ્પિરેશન
કોથળી સાફ કરવી ...... જુઓ ડાયલેટેશન અને ક્યુરેટેજ
કોલોસ્ટ્રમ **૧૦૫**
ક્લાઇટોરીસ **૪૫**
કલેમાઇડીયા **૨૫૩**
ક્લોટ્રાઇમેઝોલ **૨૫૨, ૫૧૪**
ક્લોરામફેનીકોલ **૫૧૨**
ક્લોરીન **૫૬૦**
ક્વીનોલોન્સ **૪૯૦**

ખ

ખાંસી
- એઇડ્ઝમાં ૨૮૯
- રસાયણોના લીધે ૩૯૯
- ક્ષયમાં ૩૮૨
ખેંચ **૭૫, ૮૭**

ગ

ગર્ભનિરોધક ગોળી **૧૯૮**
ગર્ભદ્વાર **૪૬**
- કેન્સર ૩૬૮
- ચેપ ૩૬૮
- પ્રસૂતિ સમયે ૮૦
ગર્ભપાત **૩૯, ૨૨૯**
- અધૂરો ૨૩૪
- ગેરકાયદેસર ૨૩૫
- પછીના ગંભીર ચિહ્નો ૨૪૦
- તકલીફો ૨૪૦
- યોનિમાર્ગે લોહી આવવું ૨૪૦, ૩૫૨, ૪૯૨
- સલામત પદ્ધતિ ૨૩૭
ગર્ભાશય **૪૬**
ગર્ભાશય ખસવું .... **જુઓ કાયા બહાર આવવી**
ગર્ભાશય ગ્રીવા .... **જુઓ ગર્ભદ્વાર**

ગર્ભાશયમાં ગાંઠ .... જુઓ ફાઇબ્રોઇડ
ગોઇટર ૧૬૧
ગોનોરિયા ૨૫૩
- ચિહ્નો ૨૫૪
- નવજાતશિશુમાં ૨૬૫
- સારવાર ૨૫૪, ૨૬૬
- ગોળીઓની માત્રા ૪૮૩

ચ

ચેપ ....
- ગર્ભપાત પછી ૨૪૪
- ચિહ્નો ૨૬૩, ૫૬૮
- પેઢુનો ચેપ ૨૬૨
- મૂત્રમાર્ગનો ચેપ ૩૫૬
- યોનિમાર્ગનો ચેપ ૨૫૨, ૨૫૫
- સ્તનનો ચેપ ૧૧૧, ૩૭૩

ચિંતારોગ (Anxiety) ૧૩૩, ૪૨૯
ચીકણું દૂધ .... જુઓ કોલોસ્ટ્રમ

છ

છાતીમાં બળતરા ૭૦

જ

જનરીક નેઇમ .... જુઓ દવાના વૈજ્ઞાનિક નામ
જર્મન ઓરી ૬૮
જાતીય કાર્યકર ૩૨૯
જાતીય રોગો ૨૪૮
જાતીય સ્વાસ્થ્ય ૧૭૦
જીવાણુ વિરોધી દવાઓ ૪૮૮
જેન્ટામાઇસીન ૪૮૯, ૫૨૬
જેન્ડર ભૂમિકા .... જુઓ લૈંગિક ભૂમિકા
જેન્શન વાયોલેટ ૨૮૭, ૨૯૧, ૫૨૭
જોખમી ચિન્હો
- અસલામત ગર્ભપાત ૨૩૨
- ઊંચું બ્લડ પ્રેશર ૧૨૮
- કેન્સર ૩૬૯
- ગર્ભદ્વારનું કેન્સર ૩૬૯
- ગર્ભપાત પછી ૨૪૦
- ગર્ભાશયનું કેન્સર ૩૬૯
- ઝડપી નાડી ૫૬૪
- નવજાતશિશુને ૯૪
- નિર્જલીકરણ ૨૮૬
- પ્રસૂતિ દરમ્યાન ૮૬
- બાળજન્મ પછી ૯૭
- બ્લડપ્રેશર ઓછું થવું ૫૬૫
- યકૃતનો ચેપ ૨૬૨
- યોનિ દ્વારા લોહી પડવું ૩૫૧
- યોનિસ્ત્રાવ ૨૫૦
- વરાધ ૨૯૦
- શૉક ૨૪૩, ૫૮૧
- સગર્ભાવસ્થામાં ૭૩

જોડિયા બાળકો ૮૯

ટ

ટીબી (ટ્યુબરક્યુલોસીસ) .... જુઓ ક્ષય
ટેટ્રાસાઇક્લીન ૪૮૯, ૫૫૫
ટોક્સેમીયા .... જુઓ ખેંચ
ટ્રાઇકોમોનાસ ૨૫૩, ૨૫૫

ડ

ડાઇફીનહાયડ્રેમાઇન ૪૯૩, ૫૨૦, ૫૮૧
ડાયઝેપામ ૫૧૮
ડાયલેટેશન એન્ડ ક્યુરેટેજ ૩૯, ૨૩૩
ડાયાબીટીસ .... જુઓ મધુપ્રમેહ
ડાયાફ્રામ ૧૯૦, ૧૯૪, ૨૧૬, ૩૩૫
ડીપ્રેશન .... જુઓ હતાશા
ડેક્સામીથેઝોન ૫૧૭, ૫૮૧
ડેપોપ્રોવેરા ૨૦૩
ડોક્સીસાયક્લીન ૪૮૯, ૫૨૧
ડૉટસ (ક્ષય માટે) ૩૮૪

ત

તમાકુ ૩૬૬, ૪૬૦
તાત્કાલિક કુટુમ્બનિયોજન પદ્ધતિ જુઓ ઇમર્જન્સી કુ. નિ પદ્ધતિ
તાવ
- ગર્ભપાત પછી ૨૪૦, ૨૪૪
- ગર્ભાશયનો ચેપ અને ૯૭
- ગર્ભાશયમાં મૂકવાના સાધનો અને ૨૦૭
- તાવ માપવો ૫૬૩
- નવજાતશિશુને ૯૫
- વરાધમાં તાવ ૨૯૦
- સગર્ભાવસ્થામાં ૭૫, ૯૭

ધ

ધનુરની રસી ૭૭
ધૂમાડાથી પ્રદૂષણ ૩૯૦
ધૂમ્રપાન ૩૬૬, ૪૬૦

દ

દવાઓ ૪૭૬
દવાના વૈજ્ઞાનિક નામ ૪૮૨
દવાની માત્રા ૪૮૩, ૪૮૫
દવા બગડી જવાની તારિખ .... જુઓ એક્સ્પાયરીડેટ
દાઝવું ૫૭૨
દારૂ ૪૫૦
દુઃખાવો ....
- ગર્ભપાત પછી ૯૮, ૨૪૦
- દવાઓ ૪૯૦
- પેઢુમાં ૩૪૦
- પેઢુમાં સોજો ૨૬૩
- બીજનળીમાં ગર્ભ ૭૪, ૩૪૧
- માસિક સમયે ૫૨, ૩૪૧
- સંભોગ વખતે ૧૮૨, ૨૬૩, ૩૪૪
- સ્તનમાં ૧૧૧

ન

નશાકારક પદાર્થો ૪૫૦
નસબંધી ૨૧૨
નાઇટ્રોફ્યુરાઝોન ૫૪૧
નાળ ૮૪, ૮૯, ૯૨, ૯૫
નિર્જલીકરણ
- જીવનજળ ૫૭૫
- ચિહ્નો ૨૮૬
- દાઝવાથી ૫૭૪
નિરોધ ૧૯૧
- ની અસરકારકતા ૧૯૦
- નોનિકાલ ૧૯૨
- સ્ત્રી નિરોધ ૧૭૮, ૧૯૩, ૩૩૫
નિસ્ટારીન ૨૫૫, ૨૮૭, ૫૪૩
નૂરબીબી .... જુઓ જર્મન ઓરી
નોરફ્લોક્સાસીન ૨૫૪, ૨૫૬, ૫૪૩
નોરપ્લાન્ટ ૨૦૨

પ

પરમિયો .... જુઓ ગોનોરિયા
પાણીની કોથળી ફૂટવી ૮૦, ૮૬
પાયરીઝીનેમાઇડ ૩૮૩, ૫૫૧
પાયરીડોક્સીન ૩૮૩
પાંડુરોગ ૧૨૭, ૧૫૯
પૂરેથી જન્મ ૭૫, ૭૮, ૯૦
પૂર્વ પ્રસૂતિ તપાસ ૭૬
પેટમાં દુઃખવું ૩૪૦
- ગર્ભપાત પછી ૨૬૨, ૩૪૨
- જાતીય રોગમાં ૩૪૩
- બીજનળીમાં ગર્ભ ૩૪૧
- માસિક સમયે ૩૧૪
- સગર્ભાવસ્થામાં ૩૪૩
- સુવાવડ પછી ૩૪૨
- સંભોગ વખતે ૩૪૪
પેઢુનો ચેપ ૨૬૨
પેઢુની તપાસ ૫૬૮
પેપ ટેસ્ટ ૩૬૭
પેરાસીટિમોલ ૪૯૧, ૫૪૫
પેસરીઝ (યોનિમાં) ૧૨૯
પેસાબ માર્ગની તકલીફ ૩૫૬
પેસાબમાં તકલીફ ૩૬૩
પેસાબ અનિચ્છાએ થવો ૩૬૧
પ્રજનનતંત્ર ૪૪
પ્રજીવકો અને ક્ષારો ૧૫૩
પ્રથમ ચીકણું દૂધ .... જુઓ કોલોસ્ટ્રમ
પ્રસૂતિ .... જુઓ બાળજન્મ
પ્રિમેન્સ્ટ્રુઅલ સિન્ડ્રોમ .... જુઓ માસિક પહેલાની તકલીફ
પ્રોકેઇન પેનીસીલીન ૪૮૯, ૫૪૯
પ્રોજેસ્ટરોન ૫૪૯, ૫૫૬
પ્રોજેસ્ટીન ઇન્જેક્શન ૧૯૬, ૫૫૬
પ્રોજેસ્ટીન ગોળી ૧૯૭, ૫૫૬

ફ

ફાઇબ્રોઇડ ૨૨૧, ૩૭૧
ફીસ્ચ્યુલા - વેસિકો વેજાઇનલ ... જુઓ યોનિ માર્ગે પેસાબ થવો
ફેફસાનું કેન્સર ૩૭૫
ફોલિક એસિડ ૭૪, ૧૫૪, ૪૭૯

બ

બળાત્કાર **૩૧૬**
બાયોપ્સી **૩૬૭, ૩૬૯**
બાર્થોલીનગ્રંથિનો ચેપ **૨૬૫**
બાળક ઊંધુ જન્મવું **૭૫, ૭૮, ૯૦**
બાળજન્મ (પ્રસૂતિ) **૬૭, ૧૦૧**
- ગર્ભપાત ૨૩૦
- જોખમી ચિહ્નો ૮૬
- જોડકાં ૮૯
- ટોક્ષેમિયા ૭૩, ૭૫, ૮૭
- ના તબક્કા ૮૧
- પછીનો રક્તસ્ત્રાવ ૯૨, ૯૭, ૩૫૧, ૪૯૨
- પહેલાં રક્તસ્ત્રાવ ૮૬
- મેલી ૮૫, ૯૨
- રક્તવિષ (જુઓ ટોક્સેમીયા)
- વિપરીત સ્થિતિ ૭૫
- શ્વાસ ના લેવો ૯૪
બીજ નળીમાં ગર્ભ **૭૪, ૩૪૧, ૩૪૩**
બીજાશય **૪૮, ૫૦, ૩૪૪**
બીસીજી **૩૮૭**
બેન્ઝાથીન પેનીસીલીન **૫૦૭**
બે બાળકો વચ્ચે ગાળો **૧૦૯**
બેભાન
- ગર્ભપાત પછી ૨૪૩
- સગર્ભાવસ્થામાં ૭૪
- શૉક ૨૪૩
બેરીબેરી **૧૬૦**
બ્લડપ્રેશર ....
- એકદમ ઓછું થવું ૫૬૬
- ઉંચું ૧૨૮, ૧૯૯, ૫૬૫
- માપવું ૫૬૬
- સામાન્ય ૫૬૫
બ્લીચીંગ પાવડર **૫૬૦**

મ

મધુપ્રમેહ **૧૬૧**
મસા-ગર્ભાશયના **૩૭૧**
માઇકોનેઝોલ **૨૫૫, ૫૩૭**
માથું-ગર્ભસ્થ બાળકનું **૭૫, ૭૮, ૮૩**
માથું દુઃખવું ....
- ઉંચા બ્લડપ્રેશરથી ૧૨૮
- કુટુમ્બ નિયોજન ગોળીથી ૧૯૮, ૨૦૦
- દવાથી ૪૯૧
- રસાયણોથી ૩૯૯
માનસિક આરોગ્ય **૪૨૨**
માસિક ચક્ર **૪૯**
માસિક પહેલાંની તકલીફ **૫૩**
માસિક પડે **૬૦**
માસિક રક્તસ્ત્રાવ **૪૮**
મીઝોપ્રીસ્ટોલ **૨૩૪, ૫૪૦**
મીફેપ્રીસ્ટોલ **૨૧૫, ૨૩૪, ૫૩૯**
મીથોટ્રીક્સેટ **૨૩૫**
મૂત્રપિંડમાં પથરી **૩૬૦**
મૂત્રાશયનો ચેપ **૩૫૭**
મૂત્રાશયમાં પથરી **૩૬૦**
મેટ્રોનિડાઝોલ **૨૫૨, ૨૫૪, ૨૬૩, ૫૩૮**
મેડ્રોક્સીપ્રોજેસ્ટરોન એસિટેટ **૧૨૭, ૫૩૬**
મેન્યુલ વેક્યુમ એસ્પિરેશન **૩૯, ૨૩૩**
મેલી **૮૫, ૯૨**
મોગરો .... **જુઓ ક્લાઇટોરીસ**
મોર્ફિન **૪૯૨**

ય

યોગ **૪૩૫**
યોનિનો ચેપ **૨૫૧, ૨૫૩, ૨૫૫**
યોનિમાર્ગે પેસાબ થવો **૩૬૧**
યોનિસ્ત્રાવ **૭૦, ૨૪૪, ૨૫૧, ૨૫૫**

ર

રક્તચાપ .... **જુઓ બ્લડપ્રેશર**
રજો નિવૃત્તિ **૧૨૨, ૧૨૭**
રતાંધળાપણું **૧૬૧**
રસાયણો **૩૯૮**
- કેન્સર ૩૬૭
- સગર્ભાવસ્થા ૭૦
- સાથે કામ કરવું ૩૯૮
- સીસાનું ઝેર ૪૦૧
રીફામ્પીસીન **૩૮૩, ૫૫૨**
રોગાણુ ....
- નો ફેલાવો ૧૫૦
- સૂર્યપ્રકાશની અસર ૧૫૩
રોગાણુરહિત સાધનો કરવાં **૫૫૯, ૫૬૨**
હૃદયરોગ **૧૬૧, ૧૯૯, ૨૫૮**

લ

લૈંગિક ભૂમિકા **૧૭૦, ૧૭૫**
લોહતત્ત્વ **૫૯, ૭૪, ૧૫૩**
લોહી ચઢાવવું **૪૦, ૨૭૨**
લોહીનું દબાણ .... **જુઓ બ્લડપ્રેશર**
લોહી પડવું ....
- ગળફામાં ૩૮૨
- પેસાબમાં ૩૬૦
- યોનિમાર્ગે
    - ગર્ભપાત પછી ૩૫૨, ૨૪૦, ૪૯૨
    - જોખમી ચિહ્નો ૩૪૮
    - રજો નિવૃત્તિ પછી ૩૫૩
    - સુવાવડ પછી ૯૨, ૩૫૧, ૪૯૨
    - સુવાવડ પહેલાં ૭૫, ૩૫૧
    - સંભોગ પછી ૩૫૩

વ

વાઈ **૧૧૯**
વાઝેક્ટોમી .... **જુઓ નસબંધી**
વાર્ટ્ઝ .... **જુઓ મસા**
વિકલાંગતા અને સ્ત્રીઓ **૧૩૮**
વિસ્થાપીત અને નિરાશ્રીતબેનો **૪૬૫**
વીર્ય **૪૭**
વ્યસન **૪૪૯, ૪૫૨, ૪૫૬, ૪૬૪**
વ્યસન છોડવું **૪૫૭**
વ્યંધત્વ **૨૧૯, ૨૨૮**
વૃષણ **૪૭**

શ

શાંક્રોઇડ **૨૫૮, ૨૬૦**
શૉક **૨૪૩, ૫૮૧**
શ્વાસોચ્છવાસ ....
- જન્મ પછી રડે નહિ ૯૪
- ઝડપી શ્વાસ ૨૯૦

સ

સગર્ભા અને ઓરી **૭૦**
સગર્ભાવસ્થા **૬૮**
સલામત સંભોગ **૧૭૬**
સલ્ફામીથેક્સાઝોલ **૪૮૯, ૫૫૪**
સીઝેરિયન ઓપરેશન **૩૯**
સીપ્રોફ્લોક્સાઝીન **૨૫૬, ૫૧૩**
સીસાનું ઝેર **૪૦૧**
સેફ્ટ્રાઝીન **૪૯૦**
સેફીક્ઝાઇમ **૪૯૦**
સેફેલોસ્પોરીન **૪૯૦**
સંધિવા **૧૩૧, ૧૬૧**
સંભોગ **૨૧૨**
સ્ટ્રેપ્ટોમાઇસીન **૪૮૯, ૫૫૩**
સ્તન ....
- કેન્સર ૧૨૮, ૩૭૩, ૩૭૪
- ચેપ ૧૧૨, ૩૭૩
- જાત તપાસ ૩૭૩
- તરૂણ / કિશોરાવસ્થામાં ફેરફાર ૫૯
સ્તન-ડીંટડી **૧૦૬, ૧૧૦**
સ્તનપાન **૧૦૩, ૧૧૯**
- કામ કરતી માતા ૧૦૭
- કોલોસ્ટ્રમ ૧૦૫
- જોડકાં બાળક ૧૧૪
- દવાઓ અંગે ચેતવણી ૪૮૫
- સમસ્યાઓ ૧૦૯-૧૧૫
સ્તનમાં ભરાવો **૧૧૧, ૩૭૩**
સ્ત્રી બીજ નળી **૪૬**
- પેઢુમાં ચેપ અને ૨૬૨
- નસબંધી (બંધ કરવી) ૨૧૩
- માં અવરોધ ૨૨૧
- માં ગર્ભ રહેવો ૭૪, ૩૪૧, ૩૪૩
સ્ત્રી પર હિંસા **૨૯૮**

હ

હતાશા રોગ **૧૩૩, ૪૨૯, ૪૪૪**
હર્પીસ **૨૬૧, ૨૮૮**
હાઇડ્રોકોર્ટીઝોન **૫૨૯**
હાઇડ્રોક્સીઝીન **૫૩૦**
હાડકાં પોચા થવા **૧૩૧, ૧૫૫**
હોર્મોન રીપ્લેસમેન્ટ થેરાપી **૧૨૩**
હૃદય રોગ **૧૬૧, ૧૯૯, ૨૫૮**

ક્ષ

ક્ષય (ટ્યુબરક્યુલોસીસ) **૩૮૦**
ક્ષયની સારવાર .... **જુઓ ડૉટ્સ**